

НЕОБАНКІНГ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВА ДЛЯ УКРАЇНИ

Анотація. В даній статті описано суть та значення розвитку необанкінгу в сфері фінансових послуг. Також наведено перелік основних його функцій. З'ясовано переваги та недоліки порівняно із традиційним банкінгом. Досліджено зарубіжний досвід виникнення та розвитку необанкінгу на прикладі Америки, країн Європи та Азії. Визначено найпоширеніші шляхи розвитку даного напрямку. Встановлено та охарактеризовано Top-10 найуспішніших європейських необанків станом на січень 2020. Проведено порівняння найбільших необанків Європи та проаналізовано основні елементи, на які звертає увагу клієнт при виборі віртуального банку. Представлено єдиний на українському ринку необанк Monobank. Описано перспективи розвитку необанкінгу в Україні. Розглянуто основну проблему на шляху повноцінного впровадження банку онлайн, без представництва традиційного комерційного банку.

Ключові слова: необанкінг, банківські послуги, фінансовий ринок, зарубіжний досвід, розвиток необанкінгу, фінансові операції, онлайн-банки.

Blaschuk-Devyatkina Nataliia, Kapitanchuk Mariana
Ivan Franko National University of Lviv

NEOBANKING: FOREIGN EXPERIENCE AND PROSPECTS FOR UKRAINE

Summary. This article demonstrates the nature and importance of neobanking development in the financial services industry through the world. It is given the description of neobanking as the institute that has no establishments and representative offices, only a program built on the latest technologies that provides financial and credit services only through the Internet. A list of its main functions is also provided. The advantages and disadvantages of traditional banking have been identified. It is researched that the main advantages of neobanks in the modern fast rhythm of life are the acceleration of financial transactions, convenience and ease of use, the ability to receive banking services around the clock. The main drawbacks are the risk of losing access to the account due to virus attacks, technical crashes and also the inability to access your own account due to the lack of the Internet. The foreign experience of emergence and development of neobanking based on the examples of America, countries of Europe and Asia is explored. It is determined that the main ways of neobank development are to receive a banking license and then to function independently or to create the online bank on the basis of one of the existing banks. The Top 10 Most Successful European Neobanks in January 2020 have been identified and characterized. Defined that a significant part of the market is occupied by European neobanks. The comparison of the largest neobanks in Europe has been compared and some client-driven elements while choosing a virtual bank are analyzed. Determined that the main obstacles to the global spread of neobanking are overwhelming number of underdeveloped countries, which make it impossible for the majority of the population to have permanent access to the Internet and also categories of persons who are unable to use such applications. The first and the only neobank Monobank in the ukrainian market is presented. Prospects of development of neobanking in Ukraine are described. The main problem of full implementation of the virtual banks without representation of the traditional commercial bank is considered.

Keywords: neobanking, banking services, financial market, foreign experience, development of neobanking, financial transactions, online banks.

Постановка проблеми. На сучасному етапі поряд з швидким розвитком інформаційних технологій, які значно спрощують життя і економлять час, люди по всьому світу все частіше надають перевагу інтернет-послугам. Всесвітні процеси інформатизації та глобалізації вимагають спрощення доступу до банківських послуг. Для того, щоб залишатись конкурентоспроможною банківська система змушена підлаштовуватись під сучасні реалії, запроваджуючи інноваційні технології, нові напрями та послуги, що здійснюються online. Тому, з кожним днем роль самого банку, як установи, відсувається на задній план, цьому свідчить те, що більшість клієнтів або майже перестали відвідувати відділення банків, або дуже рідко його відвідують. Це зумовило появу інноваційного типу банків – «необанк». Для більшості країн світу поняття необанкінгу давно стало звичним, проте в Україні воно лише починає розвиватись, тому дана тема на сьогодні є надзвичайно актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти розвитку необанкінгу у світі розглядались у працях вітчизняних та зарубіжних учених. Слід зазначити роботи С. Паперник, М. Аровіна, О. Гаврилова, В. Кравець, О. Вовчак, Р. Беззуб, Л. Городянська, Л. Гут, А. Мартиненко, О. Озерчук, І. Петренко, Т. Стечишина та інші. Більшість вчених схильні до того, що впровадження необанкінгу є важливим та необхідним для діяльності сфери фінансових послуг, вони наводять позитивні аспекти даного впровадження та можливі прогнози його розвитку. Проте, поряд із цим, варто зазначити, що й виникає ряд проблем щодо врегулювання даної діяльності, які створюють певні перешкоди вільному їх впровадженню в щоденну діяльність. Тому варто детальніше розглянути питання сутності необанкінгу, його можливостей, перспектив розвитку та проблем, пов'язаних із цим розвитком як для банківської системи в цілому, так і для ринку банківських послуг України.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Необанкінг являє собою досить нове поняття як для України, так і для інших країн світу, що розвиваються, тому досліджень на даний момент часу не є достатньо. Відповідно, дана стаття досліджує різні аспекти розвитку необанкінгу в зарубіжних країнах, для кращого розуміння даного ринку і потенційного впровадження його в Україні.

Мета статті полягає у дослідженні розвитку необанкінгу в зарубіжному досвіді та перспектива його розвитку в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Насамперед визначимо, що банк – це установа, фінансовий інститут чи юридична особа, яка акумулює грошові кошти та заощадження і здійснює кредитно-розрахункові та інші операції – тобто в будь-якому випадку, перш за все, це – матеріально виражений суб'єкт господарювання, який характеризується наявністю споруди, в якій виконуються вказані операції. Хоча, в наш час існує вже досить багато терміналів самообслуговування та банкоматів, але все ж головним центром являється певне відділення даної структури. І кожне з цих відділень характеризується наявністю людського персоналу, який обслуговує клієнтів чи допомагає вирішити певні питання.

Якщо розглянути поняття «необанк», то суть його полягає у наданні фінансово-кредитних послуг виключно через мережу Інтернет. Це означає, що в даних інститутів немає жодних установ та представництв, лише програма, побудована на основі новітніх технологій. А послуги, які надаються такими інститутами називаються необанкінгом. Слід зазначити, що дані сервіси лише розвиваються і в процесі їх становлення ще не сформувалась єдина стала назва. Так, різні джерела називають їх по-різному: мобільний банкінг, віртуальний банкінг, інтернет-банкінг, цифровий банкінг [1, с. 36]. А світова практика свідчить про поширення поняття «банк-челенджер», яке використовується до всіх банків, які застосовують можливість обслуговування клієнтів за новими стандартами, що відрізняються від класичного обслуговування. Проте, спільною ознакою всіх цих понять є те, що вони описують банкінг, який проводиться поза межами відділень. Необанки переважно характеризуються такими функціями, як наявність класичної або віртуальної платіжної картки, ідентифікатори у соціальних мережах, мобільні депозити та квитанції в електронному вигляді й в реальному часі та інше. До основних переваг необанкінгу для споживачів даних послуг віднесемо наступні:

- 1) спрощення процедури реалізації фінансових, відсутність паперового документообігу;
- 2) застосування нових інструментів, таких як: P2P-кредитування, краудфандінгові платформи, фінансові роботи-консультанти, криптовалюта;
- 3) цілодобовий доступ до послуг;
- 4) Зручність обслуговування;
- 5) нижча вартість обслуговування та комісій, ніж у відділенні;
- 6) широкий перелік можливих послуг;
- 7) можливість постійного доступу та контролю за рахунками;
- 8) вищі процентні ставки по вкладеннях та депозитах;

9) сучасний інтерфейс та зрозумілий формат;

10) високий рівень обслуговування та вміння обслуговувати конфліктних клієнтів з допомогою беземоційності та ввічливості роботів-консультантів;

11) швидкість виконання транзакцій та можливість встановлення автоматичних платежів;

12) можливість зняття та внесення готівки у будь-якому банкоматі, який приймає Visa та MasterCard по всьому світі без комісій [3; 4; 5; 6].

Все таки найважливішою перевагою необанків у сучасному швидкому ритмі життя з постійним дефіцитом часу вважаємо прискорення виконання фінансових операцій, а також можливість цілодобового отримання банківських послуг з високим рівнем фінансової безпеки. А на основі інноваційних технологій, необанкінг має змогу оперувати та створювати сучасні банківські послуги, при цьому постійно працюючи над їх вдосконаленням та розширенням, враховуючи потреби своїх користувачів.

Варто зазначити, що поряд із перевагами, такі послуги мають ряд недоліків, які негативно впливають на банківський сектор певної країни та її економіку. До основних недоліків можна віднести такі:

- 1) неможливість доступу у разі відсутності Інтернету чи мобільного телефону;
- 2) зниження цін на ринку даних послуг;
- 3) посилення конкуренції;
- 4) зменшення обсягу операційних доходів;
- 5) неможливість регулювання фінансових потоків.

Окрім вказаних недоліків варто пам'ятати, що будь-який користувач онлайн послуг банку ризикує втратити кошти як наслідок вірусної атаки або знехтування порадами щодо використання надійного паролю до доступу до власного банківського акаунту. Також бувають випадки технічного збою через перевантаження системи і фінансові транзакції можуть зайняти кілька годин чи навіть днів.

На даний час найпоширенішими шляхами розвитку необанкінгу є два:

1) отримання самостійно банківської ліцензії (найбільшого застосування набув у Великобританії, яка останні роки намагається лібералізувати фінансову галузь);

2) здійснення діяльності на базі одного із існуючих банків (такий спосіб застосовують інститути, для яких отримання ліцензій є надто клопітним та дорогим процесом). В цьому випадку необанкінгові стартапи фактично виступають посередниками між банками та споживачами, купляючи оптом послуги, та продаючи їх роздрібно клієнтам.

З розвитком необанкінгу зарубіжні країни вже сформували певний досвід [6; 7; 8; 11]:

1) Американський досвід:

– одним із перших віртуальних банківських установ був SecurityFirstNetworkBank, який був створений ще в 1995р., активи якого лише за 1,5 року досягли 40 млн доларів, а відкритих рахунків становило на той час 10000. На сьогодні найкращими американськими необанками Америки є: Chime, Simple, NOVO, AXOS, Aspiration, VARO.

2) Європейський досвід:

– в 1989 році був створений банк FirstDirect, який працював цілодобово в телефонному ре-

жимі на основі послуг колл-центру. Даний банк успішно діє й сьогодні, являючись підрозділом HSBC Bank plc;

– в 1996 році у Європі першим банком без відділень був німецький AdvanceBank, який проіснував 7 років і був ліквідований у 2003 році;

– в 1998 році у Великобританії з'явився перший інтернет-банк Egg, який діє й по сьогодні, маючи відомий в Україні його філіал Citibank. Необанкінг почав захоплювати ринок банківських послуг і витіснити класичні банківські установи, що призвело до закриття близько чвертини всіх банківських відділень і скорочення банківських службовців протягом 3-5 років з 500 тис осіб до 350 тис осіб. Це, в свою чергу вплинуло на вид зайнятості працівників, який почав змінюватись від встановленого офісного робочого дня до вільного графіку із неповним робочим днем. Ключовими неоекспансними банками на європейському ринку сьогодні є: Number26, Atom Bank, Monzo, Revolut, Starling Bank, Tide Bank, Vnext.

3) Досвід країн Азії:

– у 1968 році в Сінгапурі розпочав свою роботу Digibank на основі традиційного банку DBS. А в 2016 році став найкращим цифровим банком у світі по версії британського журналу Euromoney. В 2017 році неоекспансний запропонував свої послуги жителям Індії і запустив додаток Digibank. Банк відмовився від філіалів, на користь вдосконалення мобільного сервісу і завдяки Digibank може масштабуватись по всьому світу практично без додаткових інвестицій. Зараз неоекспансний має активи \$395 млрд і дохід вище \$9 млрд. Особливостями банку на сьогодні є те, що потрібно зачекати лише 90 секунд для відкриття рахунку: потрібно ввести пароль, номер телефону, e-mail та відбиток пальця, неоекпансний є повністю безкоштовним;

– на початку 2015 року в Китаї, одна з найбільших ІТ компаній у світі Tencent запустила перший приватний китайський онлайн-банк WeBank. Враховуючи те, що більшість банків у Китаї державні, акції нового банку зросли за тиждень на 13%. Тобто вийшло так, що один маленький приватний банк зіграв визначальну роль для всієї фінансової системи Китаю. Цікавим є те, що на сьогодні WeBank працює на базі

великої соціальної мережі WeChat і 98% звернень обробляється штучним інтелектом. Неоекпансний видає кредити під 18% річних і приймає рішення про видачу кредиту за менш ніж 5 секунд і менше однієї хвилини займає отримання грошей. На даний момент основними неоекпансними Азії є: Neat, MYBANK, Kakao Bank, Jibun Bank.

В загальному, варто зазначити, що масштаби та можливості неоекпанснингу зростають з кожним днем по всьому світу. Швидко поширення неоекпансників в Європі в останні роки зробило революцію в традиційній банківській інфраструктурі. На даний час, шість з дев'яти онлайн-банків – це вихідці з ЄС. Їх загальна клієнтська база перевищила відмітку в 13 млн осіб, а інвестиції, залучені даними компаніями становлять більше 2 млрд дол. [9]. Дослідження, яке було проведене AT Kearney, показало, що до 2023 року кількість клієнтів неоекпансників досягне 85 млн клієнтів, що складає 20% населення Європи старше 14 років [11]. Свої досягнення неоекпансники пояснюють переходом до сучасних потреб споживачів банківських послуг без застосування відвідувань відділень та спрощення умов та формальностей, необхідних для отримання фінансової послуги.

Цікавим сучасним трендом неоекпансників є те, що вони створюються під конкретні цільові аудиторії: експати, студенти, батьки і діти. Іншою інновацією є спосіб спілкування з клієнтською підтримкою не лише через звичайний чат чи відеозв'язок, а й різноманітні чат-боти й співпраця з програмами штучного інтелекту, Siri і Alexa, які успішно себе зарекомендували на базі Apple і Android.

На рис. 1. представимо перелік найуспішніших онлайн – банків Європи станом на січень 2020 року та їх основні характеристики.

Окрім того визначимо й інші елементи, на які часто звертає увагу клієнт при виборі неоекпансника, та наведемо порівняння кількох найбільших неоекпансників Європи (таблиця 1).

Аналізуючи дані з таблиці 1, ми бачимо, що Великобританія є масштабним гравцем на ринку неоекпансників у Європі. Вона володіє його більшою частиною, а її найбільший неоекпансний Revolut займає майже половину європейського ринку. Неоекпансний має високий рейтинг довіри і найвищі

Таблиця 1

Порівняльна характеристика найбільших європейських банків у 2020 р.

	N26	Monzo	Revolut	Monese	Starling	Tandem	Pocket
Країна	Німеччина	Велика Британія	Велика Британія	Велика Британія	Велика Британія	Велика Британія	Велика Британія
Рік заснування	2013	2015	2016	2013	2014	2015	2014
Рейтинг довіри	3.9	4.4	4.7	4.4	4.5	3.5	3.9
Відсоток ринку 2019	18.73%	16.06%	42.82%	7.49%	4.28%	2.68%	2.68%
Приріст клієнтів за 2018-2019 рр	75.00%	50.00%	166.67%	100%	100%	0%	25.00%
Банківська ліцензія	+	+	+	-	-	-	-
Поточний рахунок	+	+	+	+	+	+	+
Бізнес рахунок	+	+	+	+	+	-	-
Спільний рахунок	-	+	+	+	+	-	-
Захист FSCS	-	+	-	-	+	+	-
Apple Pay	+	+	+	-	+	-	-
Google Pay	+	+	+	-	+	-	-

Джерело: розроблено авторами на основі [2]

Рис. 1. Топ-10 найуспішніших онлайн-банків Європи

Джерело: сформовано та узагальнено авторами на основі даних [9]

темпи зростання клієнтів на 2018-2019 рр, незважаючи на те, що працює лише 4 роки. Окрім того, Revolut має ліцензію банку і включає в себе більшість необхідних клієнту елементів. Німецький небанк Number26 займає другу позицію по обсягу частки, що займає на даному ринку, яка становить 18,73%. Його рейтинг довіри є нижчим, ніж у більшості британських необанків, проте ми спостерігаємо високий приріст клієнтів за останній рік. Також помітно, що британський Tandem не залучив жодного клієнта минулого року, але, як бачимо, залишається у списку найкращих завдяки його інноваційним послугам, які є важливими для клієнтів даного необанку.

Взагалі, досвід зарубіжних країн свідчить про успішне застосування необанкінгу та велику кількість його переваг, що дають можливість легше та простіше будувати, як свій бізнес, так і власні фінансові плани, при цьому оперуючи багатьма функціями та користуючись великою кількістю послуг та можливостей, в залежності від обраного онлайн-банку.

Також варто зазначити, що необанкінг не завжди і не всюди є прибутковим, так як на даний

момент є багато перешкод, які виникають на шляху його глобального поширення, таких як: переважна кількість слаборозвинених держав у світі, неможливість більшості населення мати постійний зв'язок з інтернетом, категорії осіб, які не вміють та не мають змоги користуватись такими додатками. Тому для того, щоб започаткувати свій бізнес в сфері необанкінгу необхідно детально вивчити та дослідити ринок потенційних клієнтів та прийнятність ними даного впровадження.

Перспективи функціонування необанків значною мірою залежать від розвитку глобальних інвестицій у фінансові технології. Щорічне дослідження венчурного ринку України DealBook 2020 зазначає, що 2019 рік для українського ІТ ринку став визначним, адже було залучено рекордну кількість інвестицій, а саме понад \$544 млн. від різних світових компаній. Це на \$199 млн більше ніж минулого року [10]. Крім того, враховуючи швидкі темпи розвитку безготівкового розрахунку в Україні, неповний доступ до PayPal та інших міжнародних fintech проектів, які спрямовані на масового користувача, ринок фінансових послуг України стає дуже

привабливим для входження на нього нових необанків, розвиток яких спричинить перехід конкуренції в фінансовій сфері на новий рівень, а банківська комунікація, завдяки цьому має стати ще легшою та зручнішою.

Однією з перспектив є те, що на 2020 рік запланований вихід масштабного європейського необанку Revolut на український ринок. Але, як стверджують експерти, такі позитивні умови ще не означають легкість даного входження. Україна характеризується високим рівнем фінансового ринку, адже сам мобільний банкінг у нас з'явився одночасно із США, Великобританією та іншими лідерами в даному напрямку і на даний час за рівнем проникнення не відстає від них. Основні платіжні послуги, такі як поповнення мобільного зв'язку, оплата комунальних послуг, переведення коштів між картками та інші послуги давно вже широко застосовуються серед нашого населення, що підвищує пороги входу нових фінансових проєктів на наш ринки.

Тому, незважаючи на те, що в Україні вже існує досить багато фінтех-стартапів, серед яких зустрічаються і необанки, повноцінно реалізованим стартапом у сфері необанкінгу став проєкт Monobank. Крім того, варто зазначити, що даний необанк розроблявся як самостійний приватний продукт, але зміг запуститись лише на базі традиційного банку UniversalBank, який здійснює управління коштами його клієнтів.

Monobank пропонує своїм клієнтам безліч інноваційних послуг, є простим і зручним у використанні, дає можливість здійснювати перекази між картками, оплачувати різноманітні послуги та сервіси, організовувати розстрочку та багато іншого, проте розмістити депозит неможливо. Відкриття та ведення поточних рахунків та випуск платіжних карток на сьогоднішній день є виключно банківською діяльністю, що передбачено статтями 47 Закону України "Про банки і банківську діяльність" і 14 "Про платіжні системи та переказ грошей"[12], на відміну

від законодавства Великобританії, яке включає в себе можливість видачі певних "обмежених" ліцензій, що і є результатом такої великої кількості британських необанків на ринку. Monobank такої ліцензії не має і в близькій перспективі отримання не передбачає, адже реалізація проєкту у сфері необанкінгу в Україні повинна передбачати співпрацю з будь-яким з діючих комерційних банків.

Висновки. Необанкінг являє собою новий спосіб надання банківських та фінансових послуг, який здійснюється на основі новітніх цифрових технологій з допомогою розроблених програм, платформ та додатків. Основною відмінністю таких установ є відсутність у них відділень та представництв, проте більшість з них практикує видачу пластикових карток. Розвитку необанкінгу передувала необхідність споживачів у спрощенні процедур отримання фінансових послуг, що й наптовкнуло на таку розробку. Даний вид банкінгу має ряд переваг, проте й характеризується аспектами негативного впливу на цілу банківську систему. Як свідчить зарубіжний досвід, банки без відділень були започатковані ще в 90-х роках ХХ століття, основна більшість з яких функціонує й по сьогодні.

Щодо перспектив розвитку необанкінгу в Україні, то він характеризується значними сприятливими умовами, але поряд із тим високий рівень розвитку українського фінансового ринку встановлює дещо високі пороги для входження сюди нових фінансових установ із пропонуванням своїх послуг. Незважаючи на це, Україну неминуче чекає революція в сфері фінансів через нову хвилю високотехнологічних стартапів, які будуть працювати швидше, якісніше й дешевше в кредитуванні, платежах і управлінні капіталом у порівнянні з традиційними великими банками, які обтяжені застарілими системами, серйозними витратами на оренду, обслуговування офісів та зарплату численним працівникам.

Список літератури:

- Петренко І.П. Світові тенденції розвитку необанків. *Майбутнє банкінгу: сучасні виклики та перспективи розвитку* : збірник матеріалів II Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 15 черв. 2017 р., м. Київ : КНЕУ, 2017. С. 35–38.
- The Rise of Neobanks: Meet The New Digital Challenger Banks. *SmallBusinessPrices*. URL: <https://smallbusinessprices.co.uk/rise-of-neobanks/> (дата звернення: 10.04.2020).
- Бахарева Я.В. Мобільний банкінг як перспективний напрям розвитку банківських інформаційних систем. *Агросвіт*. 11 червня 2018. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/11_2018.pdf (дата звернення: 10.04.2020).
- Городянська Л.В. Особливості функціонування необанків. *Фінансово-кредитні системи в умовах зміни ділових циклів* : Міжн. наук.-практ. Інтернет-конф., Київ, 15 травня 2019 р. С. 141–143.
- Гут Л.В. Необанки: зарубіжний та вітчизняний досвід функціонування. *Фінансово-кредитні системи в умовах зміни ділових циклів* : Міжн. наук.-практ. Інтернет-конф., Київ, 15 травня 2019 р. С. 143–145.
- Озерчук О.В. On-line банки: зарубіжний досвід. *Фінансово-кредитні системи в умовах зміни ділових циклів* : Міжн. наук.-практ. Інтернет-конф. Київ, 15 травня 2019 р. С. 147–149.
- Романчук М. Необанки: закордонний досвід та перспективи розвитку в Україні. *Монетарні і фінансові аспекти стабільності економічного розвитку* : збірник тез пов. Всеукр. Наук. Інтернет-конфер. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. С. 248–251.
- Стечишин Т.Б. Необанки: особливості організації та перспективи розвитку в Україні. *Розвиток банківських послуг та інновації в в цифровій економіці* : матеріали наук.-практ. міжнар. конф. аспір. і молод. вчених. Київ : КНЕУ, 2019 р. С. 147–150.
- Мациборська Т. Вони покорили світ: 10 найуспішніших необанків Європи. *Pay Space*. 11 березня 2020 р. URL: <https://psm7.com/mobilnye-banki/oni-pokorili-mir-top-10-samyx-uspeshnyx-neobankov-evropy.html> (дата звернення: 15.04.2020).
- Кредит за 60 секунд. Історія успіху необанків. 12 грудня 2019 р. *Фінансовий портал МінФін*. URL: <https://minfin.com.ua/ua/credits/articles/pravila-igry-nebankov-kak-poluchit-kredit-za-1-minutu/> (дата звернення: 17.04.2020).
- Дергич А. Revolut заїде на український ринок в 2020. Чи є у нього шанси? 11 жовтня 2019р. *ІнвестГазета* URL: <https://investgazeta.ua/blogs/revolut-zajdet-v-ukrainu-v-2020-godu-a-est-li-u-nego-i-drugikh-shansy-zasereznyj-uspek-zdes> (дата звернення: 17.04.2020).

12. Про Банки і банківську діяльність. *Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14> (дата звернення: 20.04.2020).

References:

1. Petrenko, I.P. (2017). Svitovi tendencii rozvytku neobankiv [Global trends of neobanks development]. *Maibutnye bankingu: suchasni vyklyky ta perspektyvy rozvytku*: zbirnyk materialiv IIMizhnar. nauk.-prakt. internet-konf. Kyiv: KNEU, pp. 35–38.
2. The Rise of Neobanks: Meet The New Digital Challenger Banks (2020). *SmallBusinessPrices*. Available at: <https://smallbusinessprices.co.uk/rise-of-neobanks/> (accessed: 10.04.2020).
3. Baharyeva, Ya.V. (2018). Mobilnyj banking yak perspektyvnyi napryam rozvytku bankivskyh in-formacijnyh system [Mobile banking as a promising direction for the development of banking information systems]. *Agrosvit*. Available at: http://www.agrosvit.info/pdf/11_2018.pdf (accessed: 10.04.2020).
4. Gorodyanska, L.V. (2019). Osoblyvosti funkcionuvannya neobankiv [Features of functioning of the neobanks]. *Finansovo-kredytni systemy v umovah zminy dilovyh cykliv*: mizhn. nauk.-prakt. Internet-konf. Kyiv, pp. 141–143.
5. Gut, L.V. (2019). Neobanky: zarubizhnyi ta vitchyznyanyi dosvid funkcionuvannya. [Neobanks: foreign and domestic experience of operation]. *Finansovo-kredytni systemy v umovah zminy dilovyh cykliv*: mizhn. nauk.-prakt. Internet-konf. Kyiv, pp. 143–145.
6. Ozerchuk, O.V. (2019). On-line banky: zarubizhnyi dosvid. [Online banks: foreign experience]. *Finansovo-kredytni systemy v umovah zminy dilovyh cykliv*: mizhn. nauk.-prakt. Internet-konf. Kyiv, pp. 147–149.
7. Romanchuk, M. (2019). Neobanky: zakordonnyi dosvid ta perspektyvy rozvytku v Ukraini [Neobanks: foreign experience and development prospects in Ukraine]. *Monetarni i finansovi aspekty stabilnoho ekonomichnoho rozvytku*: zb. tez dop. Vseukr. nauk. Internet-konf. Ternopil: TNEU, pp. 248–251.
8. Stechyshyn, T.B. (2019). Neobanky: osoblyvosti orghanizaciji ta perspektyvy rozvytku v Ukraini [Neobanks: features of organization and prospects of development in Ukraine]. *Rozvytok bankivskyh poslug ta innovacii v cyfrovii ekonomici*: materialy nauk.-prakt. intern. konf. stud. aspir. i molod. vchenyh. Kyiv: KNEU, pp. 147–150.
9. Macyborska, T. (2020). Vony pokoryly svit: 10 najuspishnishyh neobankiv Yevropy [They have conquered the world: the 10 most successful neobanks in Europe]. *Pay Space*. Available at: <https://psm7.com/mobilnye-banki/oni-pokorili-mir-top-10-samyx-uspeshnyx-neobankov-evropy.html> (accessed: 15.04.2020).
10. Kredyt za 60 sekund. Istoriii uspihu neobankiv (2020). [Credit in 60 seconds. Success stories of neobanks]. *Finansovyi portal MinFin* [Financial portal of the Ministry of Finance]. Available at: <https://minfin.com.ua/ua/credits/articles/pravila-igry-nebankov-kak-poluchit-kredit-za-1-minutu/> (accessed: 17.04.2020).
11. Deryk A. Revolut zaide na ukrajinskyi rynek v 2020. Chy ye u nogo shansy? (2019). [Revolut will enter the Ukrainian market in 2020. Does it have any chances?]. *InvestGazeta*. Available at: <https://investgazeta.ua/blogs/revolut-zajdet-v-ukrainu-v-2020-godu-a-est-li-u-nego-i-drugikh-shansy-za-sereznyj-uspek-zdes> (accessed :17.04.2020).
12. Pro Banky i bankivsku diyalnist.[About Banks and Banking]. *Zakonodavstvo Ukrainy* [The legislation of Ukraine]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14> (accessed: 20.04.2020).